

Drama en tres actes

y en vers

original

de

- 9 -

3

55

LO PUIG DELS JUEUS.

1086

© No he volgut tocar lo nom de "jueus" perquè l'original va ésser así.

G. Serra y Camp delacreu.

Acte primer.

1843

Guir Dity

70

LO PUIG DELS JUEUS.

=

Drama en tres actes

y en vers

original

de

Josep Serra y Camp delacreu.

Vich.

1890.

Personas.

=

Euclivigis

Berta.

Ulrich

w' Much

Yaach.

Gofre

Patje

Damen y caballeros.

-

9
10000000

10000000

10000000

10000000

10000000

10000000

10000000

10000000

10000000

10000000

Acte premier.

Sala gotica. al fondo una
porta figurant una arcoba.
En un costat una finestra
d'on sort salta l'Ulrich al co-
mensar la escena.

Q

Escena 1^a

Berta, Ulrich.

Berta. : Are?

Ulr.

Es massa aviat?

Dev

Segu

no fei una hora que ha sonat
lo seny del Madre.

Ul.

Es aviat?

May ho es per veuret a tu.

Osent Tant de bó qui cripi signen.

mes esperant una estona..

Ul

Berta, l'amor esperona

y aturar-se es patir mes.

En lo sol y en cada estel

veig com corra'l temps y i mort,

que'l mes exprès per l'amor
es lo rellotje del cel.

lovint entre la bocuria

l' he mirat per nos afanyo
 y' il sol sembla que conta anyo
 y' ls esteh una centuria
 Vinch quant te tinch a la vora,
 mero quant et a altre part:
 pera venir sempre es tant,
 per anar men sempre es d'hora.
 Après tant jorn de pati
 nous hem vint mes qu' una volta
 alhi estavan ben resolta,
 avuy estai com alhi?

Bert.

Quant jo faig una promesa
 l' atinchi y quant es per tu

Ulr.

llavor: tot, eh?

Ber

Per ningú

m'arrincava à tal empresa.
Com m'han sabut aymar tant,
també sempre q'he estimat,
molt, per ser enamorat
y sempre per ser constant.
te'n recordas? Oh! ni exalta
la afecio: des que in hem vint
que may mes han estat trit
y maynès he estat malalta.
El mateix que si fos ave.

Ulv

Encare era molt petit
y jo vivia aburrit
sense porre y sense riure
ni una sonnobra en sa memoria:
una dida que no vetllaba

cosas del pare m contava
 mes de rondalla que hitoria
 Jo escollava embadalit
 sas rondallas y cançons
 y cuipin que trencava ls sons
 me deixava per nã al llit
 y jo cridava a la mare
 y una hermosa que venia
 en sos braços m'entreunyia:
 feya la mateixa cara.

Després quant vaig ser me gran
 per tot arreu la buscava,
 pareixent que i allunyava
 quant la tenia al devant.
 Del Torneig en lo brugit

no la trobava Tampoch
en mitj de cent ulls de foc
que in miravom fit a fit
sols en la lluyta la vey,
flamejant la espasa mia,
me parlava y la sentia
mes no sabia'l que in deya:
y avuy que he arribat lo dia,
volem robarmela encara:
si llavors eras ma mare
tu seràs avuy m'aymia.

Oser. Ulrich, per tu no serè tot,
si una troba i galardona
de llor ab una corona
te dret lo juglar a un brot?

y tu que guanyas tant llor,
 y que vols que tot cantin
 contin la clemència, vis

y no pas ta gloria, mort:

tu que ab potència no humana

quant lo mal gaitava 'l cor,

vingueres ab ton amor

a treure'm de la fossana

tu 'l metje que m'has guirida

y tantan vidas m'has dat

be mereïdes de bon grat

que donga 'l brot de ma vida.

Mes sens l'òliva.

Vh.

mirant per la finestra!

No 's ven

ni un' ànima en nity' la forca.

Bet. Hont puela?

Ul. En la pedra Tosca
del campanar de la sen.

Bet. Ay! trich una pò, Ulrich.

Ulr. Berta,

no in tingas al costat meu,
perque quant m' estich al teu
trich cent ulls per età alerta.

Anemuseu y quant vinga ell
l' orgullós Jofre, la rabia

l' encendrà al topà la gabia
sense trovarli l' auell.

Volém, volém que'l temps passa

Bet. Are us perdém.

Ulr.

Ara hi som.

62

torna aprèn.

Ul.

Repto a tothom.

Des Ulrich, tu m'elimas massa.

Ulr. Seràs perjura?

Des

Vindré.

Ulr.

Pero quant?

Des

Mitj hora tarda;

Uavors serà fora'l guarda

y 't jur que no fallarè

Ulr.

En menysprehuar..

Des

per un punt..

Ul.

No.

Des

Per l'amor de Deu calla:

no't mogas de la muralla,

qui ell passeja mer amunt.
Cuyta que sento trepitj.

Ulr.

(Abb recursa)

Adieu, adieu amor meua.

Des Dintre ben poch seré teua.

VI. Puer cunple - ô Deu! un desitj.

(Ulrich se'n va beupant
per la finestra.)

Escena 2.^a

Berta Endurvigis.

que rut després d'un mo-
ment y nota la turba-
ció de Berta.

En Eh? que tens qui estàs tant groga?

Des.

(Diminuant)

No pas res.

Eu.

Es que m' semblava
trovante tota aturdida,
com si esternin espantada.

Des.

Potsi es l'ayre de la nit

Eu.

No ho sè; si m' vols creure tanca
aquella finestra, aïgin
no tindrà la culpa l'ayre.

(Orenta vo' a tancaute)

Ja veuràn qui anirà bè;
sabs que l'indigigis t'ayma,
com si fosses filla nova
t'ha tingut sempre a la falda,
t'ha dat la llet de son pit

y l' amor de sas entranyas

Der Indivigi gran mercè:

Eus. Mes digas, estás malalta?

Der Lo cor bat ab molta força
cari no puch amagarla -

(Deu meu no se que li diga.)

Jo vos diré: he anat ab Blanca

ai l'església y hi havia
una tomba destapada

d'ahont n'han tret calaveres

que m'han fet molta baranda.

Eus. y bé, que?

Der M'han fet feresa

Eus. Ja ho crech mes t'han de di-
traure

que aipò no es res.

64

Der

A te m'eu ratiò.

contenue alguna rondalla.

Eud. Just. mira te 'u contaré una
que jorray te l'he contada.

Der Conteu, conteu.

Eud.

Una volta...

Mes no, no la contaré ara.

Der Donchs perquè?

Eud.

Avuy no pot ser.

Der. Doncas ave 'u tindr merçinas
afanyense, comensen

Eud. Donchs avant: hi havia un pare
que era compte com lo teu:
de terras may n'has vint tantar,

si guanyador de torneigs
afortunat en batallas
Mes sempre l'hauria vist
consiro y ab tanta baixa
sense tenir un sol tanç
per servir la seva casa.
la muller vertava esteril
per mes que al bon deu pregaba
y no hi havia un sol noble
d'edat en la estensa plassa
que no tingues un rebrot
que des llustre a sa missaga.
Un jorn lo bon cavaller
muntà son poltro de cassa.
y sen vâ a las guillerias.

ab dos o trei de meirada.
La forca cubreix la terra
y del potro descabalea
y s' queda a passar la nit
a sota d' una cabanya.

Al cap de poch passa un jieu
ab sa muller que portava
un nin ros com un fil d'or
y blanc com lo trenc del auba.
Al veurel li fa denteta
y en sent negre nit l' agafa
y se l' emporta dihent,
si fin ara flectomaban
a la fi s' haurà acabat.
tiuch versante com los altres.

després passaren dos anys
mentres que lo nin passava
com à veritable fill
del·l comptes de la rondalla.
Vetaquí que la comtessa
restà après dos anys prenyada
y parí un nin malhaurat
per sa sort y la del altre.
Una volta l' un va néixe
l' altre ja n' agonisaba,
perque desde'l mateix jorn
ja fou sobrer à la casa.
Morí al fi lo pobre nin
y mentres que aquet fíniaba

desparegui lo del compte

per sempre mes.

Beu

verge Santa!

y qui es que se'l va endiu?

End. May mes se n'ha sabut rastre:
vans foren los burcaments

y las forcas foren vanas.

Se tornà dintre del bosch

mes no's trovà cap cabanya

ni ningú que n'és valis

ni per sola recordansa.

Be

y'l compte restà enuyat

com avans?

End.

May cap paraula

và sortir-ne de sa boca,
fins que segona vegada
sa muller parí una nina
que après fou la més galana
de las doncellas hermosas
de tota aqueixa comarca.

De Com se deya?

Qu. S' deya Berta.

De Com jo?

Qu. Si, mes... era un altre

De. Endivigis, era yó.

Qu. Te dich que no.

De tu ni enganyas.

Qu No, no Berta.

Deut

te ha escapat.

67

Un jorn hi havia una dama
que sense pensa que jo
me trovés allà en la cambra,
parlant de la fi d' eis nin
digne que ningú somiava
que no fos mort y en lo punt
que jo anava a preguntarla
los ulls de mon pare excess
li ofegaven sas paraulas.
D'assi y d'allà he arreplegat
corar qu'ave veig ben clarar.
Indivigis no ho neguen
lento l'amor de jermana.
Si mai tornei a trovalo. —

Lu. No hi pensin.

Dev. No fora esclava
tal volta com ara soch.

que si'l baró demanaba
la mà de Berta, potser
mon germà sabria negarla.

Lu. A' estich segura, mes ay
olvida aquesta vetllada
si no vols veure a la força
la teua segona mare.

Dev. Ludivigis no hi pensen:
trich seny per guardar confiança.
Mes, digamme, ni un senyal
hi n'ha per seguirki'l ventre?

Qud. Wo'n se cap.

Dut. Wo'n saben cap?

Qud. Solo se que en lo coll penjada
 hi portava una cadena
 que sostenia la barra
 y la roca vora'l mar
 que hi ha a l'escut de la casa,
 ab lo seu mot al entorn.

- Volar mes amunt que l'àliga -
 Estaba guarnit l'escut
 de pedras les mes preuadas
 y com tenia mitj any
 quant las brinxas l'emportaven,
 perque jo estich ben segura
 que fou per obra de fadas,

si no n'han fet un mal fet
potser que encara la guarda

Escena 3^a

Ditar y n'uch.

Huch. filla meua, no estàs bona?

Dest. Prou, perque m'ho preguntem

Huch. Perque ab la cara se't veu

Dest. - que hanrè suferit eixa estona-

Cudi. Veuu aquí lo que he pensat
al vèpre així que l'he vista,
mes era que estava trista
per un cas que m'ha contat.

Diu que...

Bert

que vingi aixa hora
del baró es que vol parlar-me
y per parlar-me de casar-me
no pot venir en mes mala hora.

Gluck

Adiós veu, mira si vols
avíat estaràs contenta
filla estigas ben atenta,
Endivigis, deixaus sol.

Escena 4^a

Berta y W. Gluck.

Gluck

Ma! penso que ja hauràs fet

un altre pensament.

Bert.

Pare,

perque ho preguntem?

Much.

Lucare,

Mes no pot ser, m'he distret.

Prou que hauràn descorregut
lo que mes te convenia,

ser la baronessa un dia

del Orató de Montagut.

Si fins ore lo vençor

entre jo y ell ha segnat

seràn prenda d'amistat

y assegurança d'amor.

Al veure't ja't va estimà

y per la Berta respira,

vares desarmar sa ira
 al desarmarli sa mà
 Pera calmar sos agravis
 diu que ab voluntat sencerà,
 no mes com sentència espera
 lo si surtit de tos llavis
 y jo que ab afany desitjo
 estar segü quant me veja
 que lo cabell ja in blanqueja
 de la terra que trepitjo:
 vull donar treva a la espasa
 y vull que, sent totas unas,
 Montaguts y Rocabrunas
 fassen una sola casa..
 Si per cas la clara ven

Es la primera vegada.
assentat, Berta, t'perdono
una ingratitut tan negra,
si vols fe' el teu pare alegre
segueix lo consell que t' dono.
Prent la ma del cavaller
que a ton pare t' demana;
si ell es feliç ab ta mà
tu el disposa.

Ber.

No pot è.

Huch.

(Moviment d'ira)

Altres volta! Si al moment
no in detur feya un atzar,
casi no s' pot castigar

tant y tant atreviment

Bert. Es pare que'l cor aymant
de una nina...

Huch.

(abb ironia.)

Aconsolaula.

Bert. Si tingues...

Huch. Si una paraula
apartat del meu devant.

Escena 5^a.

N' Huch.

=

Huch. Quant me pensaba ja arribar
al terme

del camí que fa temps que

jà seguia.

y la base tenir, segura y ferma
de la bonansa que somiava
un dia:

la nit i acorta pera pondre
l'astre

que en una senda me ha guiat
tantas vegadas:

mes no hi fa ri jo tinc de dei-
par vantage

per mes que'l desti esborri
mas petjadas

: qui vol desfer nos plans? qui
vol posarse

devant de mi? quin es l'home que osa

quant jo etich dret contra de
mi aipecar-se?

Quin es lo ser que sobre meu
se posa?

per forsa 'l cel causat de ma in-
tolencia,

aus de venjars de mi no me
ni humilia.

si en ma filla he tingut ma
complacencia

vol qui'm falti avens siga ma
filla.

el fi es la llei del mon. qui
fa temensa

de vent, recull de Tempestat,

cullitar,
 de lo mal he seguit la senda
 immensa
 y solo del mal m' han detin-
 gut las fitas.

Escena 6^a

Dit e Isaac

Isa. No hi ha ningú en eixa cambra?

Isa. Endevant que Deu te guard.

Isa. Y os do las bendicions
 de Jacob y Abraham!

Isa. Que m' portas dels puig dels
 Jubeus.

Joac. Per ave tot hom en Pau.

Guilh. No hi feu poca de moneda.

com hi hà infern! Ab bon sant
varen encomanar l'ànima
voldria sols per un any
los morabatus del coure
que venen a la fornal.

Reira de Deu, quin barri!
no mes ab lo teu cabal
ni hi hauria prou perquè'l bibe
te des tota la ciutat.

Joac. Pobre de mi, no tinc res:
desde que vos vaig deipar
l'altre jorn aquellar dobla
ti be ab poca cantitat,

vos juro que m'han fet falta
 fins al punt de no menjar

Andr.

Ja ho crech, home, no es precis
 que ho torner a dir, sou cans
 voleu rosegantse 'ls ossos

y no feu mes que lladrà.

Mes, sembla que no puga esser
 encara no tens ganyres ainyo
 y aqueixos cabells tant rossos
 que t'embren esquena avall
 no lligan a fè, no lligan
 ab un cor metal·licat

Quant jo era doncell llensava
 las doblar per tot certat.

Y fins lo que no era men
no haquera pres perdonau.

Gaa. Atipò haquera pogut esse

Y no pots ben creurer Gaaah

Hi ha pares que tenen sort.

Si tu ets com ton pare avar
te arretirar a ton pare.

Jo si que soch malheurat.

que no m'estiuch una filla.

y eixa no se'm vol semblar.

per mes que fassi y que diga

Gaa. Donchs es donzella com cal.

Yuch Estrany que parli aixis

Gaa. Donchs no ho teniu d'estranyar.

pus potsé ella capseix cosas
que vos no capireu may.

Gluck. Que vols dir

Goa. No vull dir res?

Gluck. Donchs á que ve aqueix parlar?

Goa. Perque á vegadas es poch
lo qui un se creu que's ben clar.

Gluck. Ya no serias juben.
Eix home may m'agrada.
sembla que m'fassi proci

Goa. Cosas qui un dia no i feu cas.
Te de venir un meu amic
y hauria d'haber demà
los diners que vos teniu
de set setmanas atraí.

Huch. Com i entent?

Gr. Huch, vo ho prech;
diu menge l' tiuch d' haberdat.

Huch. No mer paraulas tu jur:
dintre poch no't mancaran.

Gr. Mes quin dia?

Huch. L' que tu vulgas
mentre in passen vuit

Gr. Demà

en disapte: ha de ser l'altre
vuit dias de temps.

Huch. Mal llamp!

Gr. Que in dihen, vuit dias no mer
no puch ni'm vull esperar.

Huch. No'm vingas ab manaments.

hi ha forces fora'l portal
 y sogas per sostenirte

San. N, Gluch, per so no m' espantan
 si per car vos teniu força,

jo truch manya y si he arribat
 l' hora de dirvos ho tot

pus me haben encic la sancch

vo respondré que ma rassa
 prou ha sofert dels cristians.

cap y à la fi la mesura

jà del curull ha passat

vos heu tractat com à cosas

y bantonejat com can

y preteuent que a' Jesu

crucificavem, de grat

voldriau veureus a tot
com a n'ell crucificat,
vos per n' Guch de Rocabruna,
vos jur per mon pare Gauch
que si acàs nos faltan forcas
ens ne sobran los dogals:
que si vòaltres penjeu
també sabem escanyar.
De ternie teniu vuit dias,
si las doblas no m' ven dat
ni na secret que be's guardau
barrotats ab doble peny.
y lo millor del secret
es que jo.---

Guch

que?

Isach.

N' tindrà la clau.

77

Huch.

No pot ser, ell no sab res
ab prou feynas te trenta anys-

Isach.

Encara no n' tens prou?

Huch.

Isach senyor y tu vassall.

Isach.

Compte n' Huch nostres profetas

jà may se volen errar

y vos dich que allà en Judeya,

Mont non pare m' engendrà

hi hà cedres que en la montanya

aïpecan lo cap ben alt

y si 'ls deixa 'l simoun,

potse no escapen del llamp,

lo dissorte es nostre jorn

y si tal volta 'ls humans

no escoltan nostre preguera
dalt del cel l'ou Jehovà,
Quand lo talmud signi obert
per anà als fachs a resar
la llautia de ton convit
llausarà son darrer flau
que 'l vent que vindrà del Puig
serà un vent enniatsinat.
Compte n' Huch, de aquia disapte.
Lo cel te guardi'.

Huch

Yaach

Isena 7^e

n. Huch,

Muller. La sauch gelada tiuch : aqueixos
gossos.

seus clavan, com si fossen una
espina,

y nosaltres per ells som una
mina

que es ptotau tota, encara que ho
fan a trosos.

Elle sentit a conta en cobles y
faular

cosas que estrany el cos talment
me feyan,

mes lo que m contavan o que m
deyan

no hi havia el veri d'eixar paraulas.

Me han travessat lo cor y 'l
trinch de bronzo.

y encav que altiu lo front mon
crim passejo.

Si m proporo nadar nu bran-
solejo

y al volver suvar llavors ni en-
fouso.

Es un home fatal si se m alaura
tengo solo de sa furia una
guspira,

son llavi obert escumjava
d' ira,

son ull negrench covava la
venjanza.

79
y ell diu que te la clau...obriu
palpebres,
fins de que sab lo meu secret
se jacta.

; y sab quin es lo meu secret; quin
tracte

he fet ab ell al vel de las tenebres?
- La clau de mon secret qui la pot
empre?

Ell no passa de ser un miserable
tiuch de confia ab l'ajuda del diable
que l'ajuda de Deu no serveix sem-
pre.

Escena 8ª

Dit y Gofre.

Thuch En Gofre de Montagut!

Gof En n' Thuch de Rocabruna!

Thuch. Os dieh

que heu vingut a la bona hora.

Gof. Voldreu dir per anà al llit

Thuch No ho dieh pera fervor riure,
mon car Gofre, pus que estich
que sembla que'l cap se n' obre.

Gof. Miquanya!

Thuch. No se que t'ionch.

Gof. I no ho haben dit al metje?

Thuch En cosa d' ave, y al fi
no es mal de metje.

qui sab!

Gof.

Thuch. Dona seguranza n' t'ionch.

101. N' Muck, jo vos farei mal obra.
 tornare demà.

Muck per mi
 no fareu mes que ditreureu.
 A mes, fa que no vos he vint
 alguns jorns, y es just que vos diga
 lo que os habia de dir.
 Veniu per Berta?

102. Cent voltan
 en la calma de la nit
 l'he sonniada y s'obriau
 sos llavis per dar-me'l si;
 mes cada cop que desperto
 veig que ha estat un somni; alii
 per desgracia veig sonnar

qui ab in no in feya infelir;
mes despertant per ma sort,

~~aqueix~~ no va ser fúgit

per ma excessa fantasia.

que ab y aigó in fa patir,

pensant no fos mal presagi,

Ah! quant m'estima aigó!

Huch. Segurament que tenia
lo somni que van tenir
al gorn de ver:

Lo que ditieu?

Huch. Per pò no us manque l'esperit.
Solament que quant li deya
lo que per ella sentiu,

Ella ab tot que os alabava,
 may va dir que consenti
 en ser baronesa, mes
 fieu de ma paraula, si
 ella ab vos no s'enmarida
 ningú serà l'esullit:
 bona fermansa os farau
 mes de quatre monastirs.

Jof.

Mes si oposa?

Mud.

Res d'aipò.

Li heu plagut quant vos ha vint
 y estidi seguir que os estima,
 segons las noves que n'hiuch.

Jof.

Y quinas son eixas noves?

Mud.

No manca qui li ha sentit

que 'l baro Gofre era 'l noble,
millor que hi ha desde 'l cin
de gurb fins a l'abassona;
que 's lo que té mes enginy
per tirar l'arma, mes trassa
per saberse sostenir
al galop de son caball
que 's lo mes bonich que he vist.
qui es galan entre las donas
y valent en los perills;
que tot lo de Temerari
li sobre per se atrevit
y en fi, que sab tirá flors
que no's mustian desseguit.

Jof. Vostre llenguatje m'encisa,
impossible m'sembra. --

And

Amich,

Jo vos juro a fè de compte
que aipò de vos Overta diu:
ave discorreu si falta
gayre perque diga si.

Jof

Mon car compte, eternament
vos trinch d' estar agrahit
elles es tant y al suau remor
de las cosas que he sentit,
comi si fos musica dolça
poch falta per adormir.

Thu.

Ma paraula n' es paraula
de càballer, lo que he dit

vos no tindré, Montagut.
Berta no haurà altre marit
que vos y sense tardança,
dintre poch.

Jof. La sort que tinc
no la podia esperar.

Much. La mereixen: ho entestim
tant prompte com pugarem.
Demà - - -

Jof. Haquèi s'ignt alí.

Much. Demà fixarem lo dia
y os jiu que dos nous units.
testificaran la empresa,
digne de vos y de mi.

Jof. Donchs fin demà.

(Demà u tuch d'habè sortit.

Escena 9.

N Huch - Ludivigis.

Huch Digueu à Derta que estiga
per quant li vage disposta.

Es. Senyor.

Huch Null una resposta.

que si pense y que m'ho diga.
que ha enuajat tan a son pare
que à mentre ella li nega
lo que li prega, no crega
meu mes mirar-me la cara.

Es.

Pobre Berta!

Huh

Mala vella!

has de creure qui, si acas
mat l' aconsellas faràs
perdre a ri à tu y à ella.

Escena 10.

Ludivigi.

Es. Quant malhaurada bellesa!
malalta quant era nina
y ara l' amor et matxina
l' ayre de sa joventesa.
Qui es ben maligne pot dirse

l'autre vota l'qual vâ veiper
 val mien morir aus de creiper
 que creiper pera morir-se.

Escena II.

Dita y Berta.

-
- Bert. Sembla que cavilen molt.
 Indivigin donchs que os passa?
- Qu. Es cert que no se'l que'm fassa
- Bert. Expliqueu-vos.
- Qu. Vol y dol.
- Bert. Donchs qu'è lo que hi hià?
- Qu. Un dels bulh
 de ton pare.

Bert.

De debò?

Es.

tu ets la que ho sabràs milló
Sembla que tran foch pels ulls.
M'ha dit que t'hi pensin bé
que 'l cregues, perquè sinó
ja may més---

Bert.

No tinga pò.

Es.

Tu no ho sabs.

Bert.

No farà ri.

Es.

May t'he vint tant enyjat

Bert.

I saben la culpa mia?
Me vol casar.

Es.

No ho sabia.

mei Bert, m'ho he pensat.

N'hi havia per tal pensar-se,

pus Montagut se'n anava
 ab un ayre que semblava
 que surtia d'enmaridar-se.

Det. Pobre Gofre, n'es de planya
 me ayma de cor.

Todi. Ho procura.

mes me penso estar segura
 de creure que hi ha qui'l guanya.

Det. Ja estant.

Es. Vols ficar-te al lit?

Det. No, fiquemsi, m' falta un full
 per llegir aquest llibre, vull
 acabant aquicapa nit.

Es. També veu de llegir? e estrany
 qu'es?

Dut.

Tenim poca memoria

Ma nos ho vaig di e una histeria

Es. D'otjer?

Dut. No: de Carles... Mani

Es. Que te'l vâ deïpar.

Dut. W' Anfos,

Es. Ah! l' patje.

(Pren la llum per enarcar)

Dut.

Dormim ab paper.

(Se sent un cop a la finestra)

Es. Ah! quin sent!

Dut. Vos espantan!?

W' olrich que l' no te repen

si e tot tancat ves se sent

Es. Ah! si lo compte sabia

que 't desipava cada dia
llegint.

86

(Soltra cop)

seus pressa

Des. Es lo vent.

Es. Fa mala nit.

Des. La fa bruna.

Es. (Abrautsen)

No 't capfiquis.

Des. fin demà.

Gràcia a Deu que sen va

abra valor y fortuna

Escena 12.

Desa.

Out.

fà fret y tanca la porta --

I' adorm aixin que's despulla --

Ja no se sent ni una fulla --

Si se'm descubreix och mortu.

Experit cor meu experit!

fà fret y'l calor m' ofega,

sento que'l cor devatega

com si no'm cabés al pit

En nitj la fosca que amaga

la ciutat envolta en sombra

sembla hi tindre de trobà un' ombra,

que m' fa pò y que m' afalaga

Arit l' amor me convida

ab sa copa per provarla,

Olvidu, no vull menys, preuharla

una vegada a la vida.

Estretat trovo eipar salar

pera poder respirar:

si no fossen per volar

perque m' va donar Deu alar?

Per acursarlo sovint,

es lo viure massa hermós

y'l sofrir massa horrorós

per allargarlo, vivint.

Si no fugis, faltaria

a la pauanta donada

y per no ser desgraciada

dintre podi me moriria

Me n' vaig, ayre. Libertat

Se ha estat massa esclau man

cor.

gossar un' hora d' amor
es gossà una eternitat!

(Mira à la arcoba de
Endivigi)

Dorm com una santa!
i h'is creu tornar-me à veurer

(obre la finestra) Olrich

L' estimà es lo nuer bonich
que in ha donat lo bon Deu.

Escena 13.

(Dita y Olrich.

-

Uhn. Ya etoy à bon punt Berta?

mes ja etar ave segü.

de que ja no hi ha ningü.

Olr. Ni mi anima en tot perqui.

Cose de un quant a la vora

que lo par acompanyasset

del guarda ja s'apagat.

Dent. Ja se'n ha anat?

Olr. Si, ja es fora.

Dent. Una abraçada y anem.

(s'abraça)

En la darrera d'esclau

Olr. Dintre poch sota'l cel blau

ja lliures respirarèu,

tot abraçantle i agafa

una cadira penjada al cell

de l'Olivier ab lo vestit
de Berta.

Der. qui es aïpò?

(admirada)

Olv. Un encadenat
d'or.

Der. te'l colò de saïch.

Olv. (trayent el coll)

Millor treurà en lo teu blanch
que en lo meu vestit morat.

Berta li na pús y l'obra cada punt
mes asombrada

Olv. No'l niris tant

Bert. Aty de mi!

Olv. ¿Has nas fet mal? no la pots clouner?

Dev. No.

Ol. ; Donchs que?

(ab aurieta)

Dev. Olrich no'm puch mouver.

Ol. Perque?

Dev. No puch veni.

Ol. Berta!

Dev. No puch estimarte.

Ol. No no deya, perjura al fi.

Dev. Si tu'm pots estimã a mi,

si no vols---

Ol. que?

Dev. Condenyprarte.

Ol. Mes--

Dev. Desde any vassarã

nostre amor no mes que fel
Es malalut!

Ol.

De qui?

Des

Del cel

Of.

Perque?

Des

Perque ets mon germà!

Desa queda del mayada

sobre una cadira y Olvide li

pren la cadira dirigintse cap

a la finestra mentres se ven

sortir a Ludivigi pel fons.

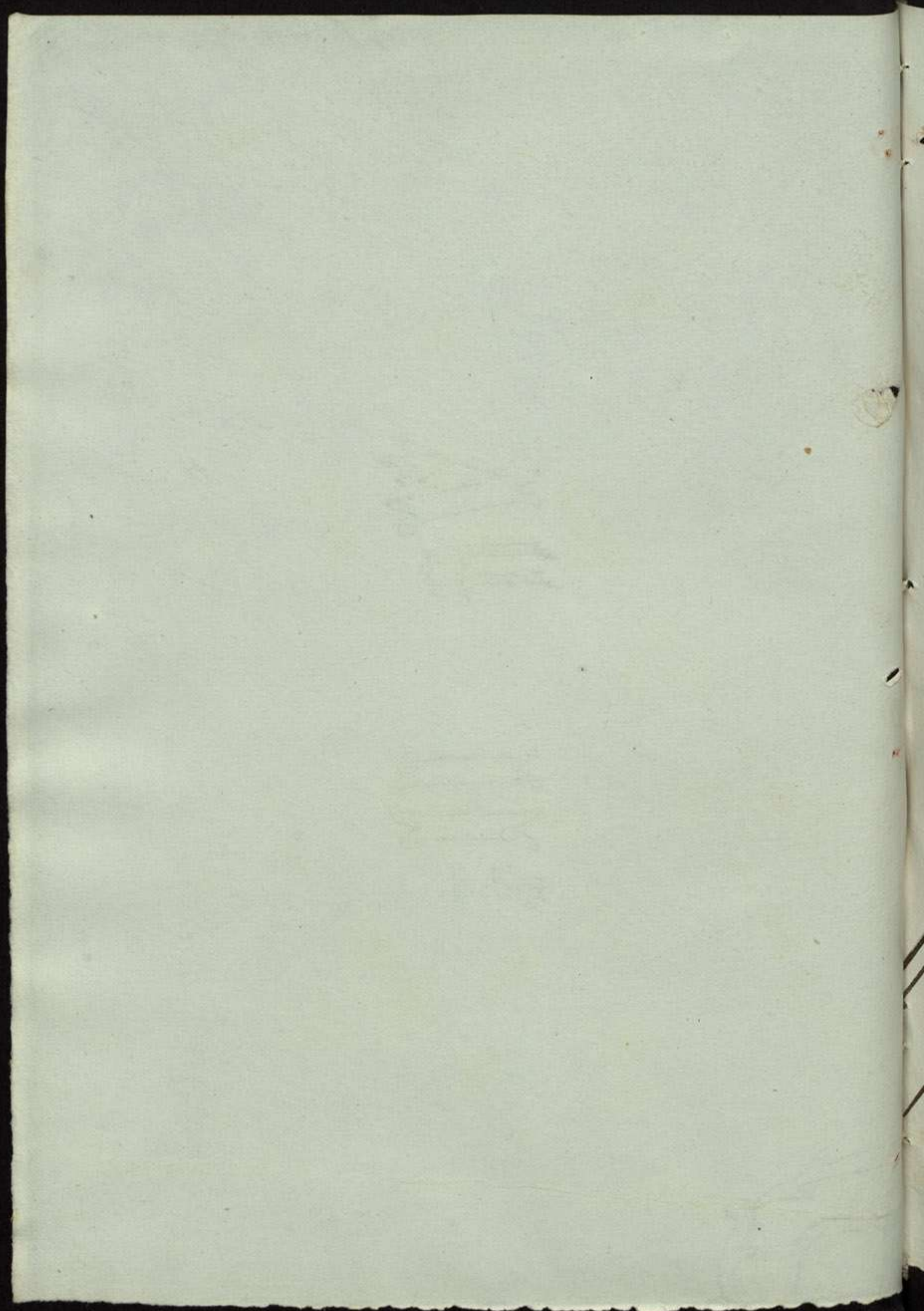
taló.

Aut.

From the

at

...

9
Drama en tres actes

y en vers

original

de.

LO PUIG DELS JUEUS.

J. Serra y Campdela creu.

Acte segon.

1870

10000

10000

10000

10000

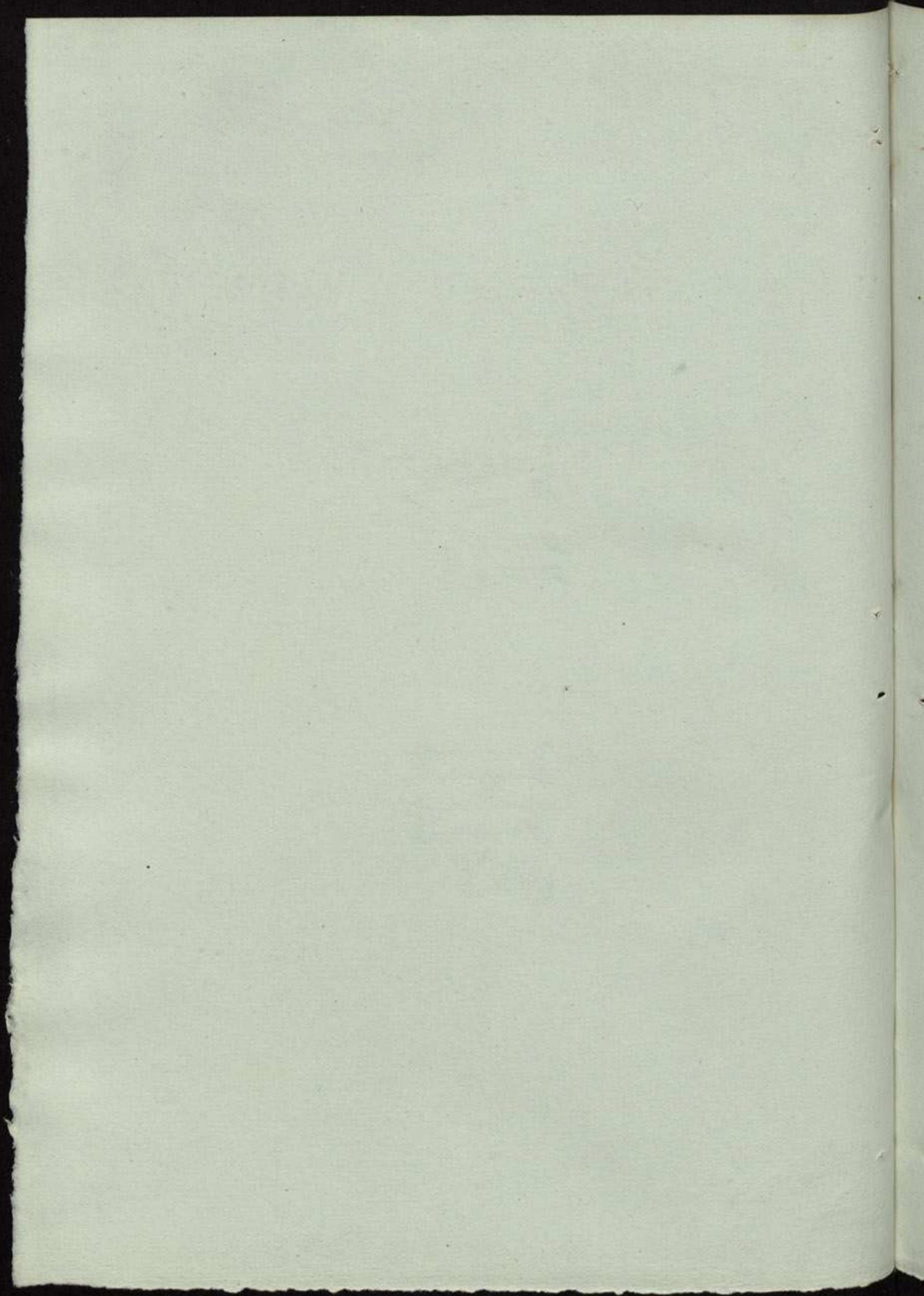
Lo Pwig dels jubenrs.

Drama en tres actes

de

J. Serra Campdelacreu,

1870.

Acte segon

Pati del castell quals torres y entradas se venhen al fondo. La porta del pati queda en un costat y en l'altre l'oratori agafat al edifici.

Escena 8a

N. Gluch. Zofre.

Gluch. Que m'hi diheu, tunc paraula?

Jof Com vos sol.

Mu. En di una cosa
o bé ella surt com jo vull,
o jo m' hi quedo.

Jof L' temps vola
quant s'espera.

Mu. Se os fa tart?

Jof Ditpos dissayte! en ser l'hora
regü naura estat la senyora
per mi mes llarga de tota
Mu. Doncas l'estimieu de Veras?

Jof La pregunta hi es de sobras.
com puch estimar l'espasa
que defensa la meua honra
y com dech aymar la lluyta

hont vaig à cercar la gloria
 Abipin l'aymo conta.

Nuch

Abipin

ho epigeip nostre concordia.

que val sortir cada jorn
 de nostre palau la porta

per augmentar nostre deutes

y minuar las nostras foras.

que guanyeu, omplim de sandi
 carrers y plassas d'abusona,

si cada gota que i vessa

fa semensa de sandi nova?

no val mes senti l'haüt

que alegre lo joglar polsa

que veurer l'alrugavar

com descargola l'arona
y el li N. Huch y veurer las damas
com banderetas que rodau
en los brazos dels galans
que, rodant se las enportan:
trovarse al mitj de la plassa
y d' una llansada sola
caygir al cavaller
y foradarli la cota
rebrer picament de maus
tombarne un altre altre volta,
ser saludat entre mitj
de gatsora y de cridoria
y aua a ofervir a la dama
de la lluyta la corona.

Huch

tot aïpò son fruit de pau
que 'm de cobejar son cosas
que s'allunyan mes y mes
al calor de la discordia.

Après jo 'm faig vell y ja
l'arma dels dits se m'escorra
per manar me manca'l seny
per lluytar los anys me sobran.
No es millor que abdis d'acort
apleguem dos casars forts,
y per que enemichs nos faltan
que per tot arreu nos voltan
los presentem menors blancs
fentre de dos una sola?

Zef.

M' Huch, sempre vòstre projecte

me ha plagiat, pensant que i obra
de molt temps y à mes lo cel
vo lo sagella y aproba,
enviant un angel de llum
que in abriga baix la sombra
de son mantell y alargant nos
los seus brassos nos acosta

Huch. Orgullós estich de Berta,

Gof. y poden estarne compte.

perque es l'obra de san Marti

que partint de casa vostra

serva cupa noble ciutat

de pau ab una corona.

Huch. Se esteu disposat?

Gof.

Per mi sí.

que pot ser qualsevol hora.

Ynd. Donchs avant de ser la dotse
Berta serà vostra esposa.

Escena 2ª

Yofre.

Yof. Eixa blancor de sa gatta
dona a nos ulls mes encant,
a veure si com avans
tornarà a estarne malalta.
quatre o cinch dias de estarre
en lo llit.. pot se he torse
sa voluntat y per forza
dona poch pler de casarse.

Cert que no tinc en contrari
cap motiu, mes lo desmay
del altre jorn... aipò may
no puch estar de pensarhi
qui -

Escena 3^a

Dit y Olrich

Surprenent a Gofre y tocantlo per
la espatlla.

Olrich.

Gofre de Montagut,
l' enhorabona!

Gof

qui sou?

Adiós si que in ve de nou.

Ol. Qui soch' un desconegut

Gof. Vostre nom.

Ol. Vos estranyeu?

Gof. Donchs y no in tinc d'estranyarme?

Ol. Que in trauré d'auomenarme
si tampoch me coneixeu.

Gof. Que voleu de mi?

Ol. Que vull?

La venjança ha de ser doble.

que si ten orgull fa noble

ningú in granja per orgull.

Gof. Si ho sou teniu la comanda

que vostre pare os donà

è avenir com paràrà -

preuenhio per banda bona.

Ol. Saben si'n tuch?

El

Quina empresa!

y son noble? N'feu la cava.

Ol. Yo no necessito pare

per guanyar-me la noblesa

El

o fèi que m'plan lo donzell

tant orgull per tot no's trova

Ol.

Lo pre tuch ayres de jove,

pero tuch cosas de vell

En.

Cert. mes voldria sabè

perque heu vingut fin aqui

Ol.

Atampoch ho ho hauria de di

mer no hi fà ve os ho dirè.

El

Expliqueus.

Olv.

teniu valio

Doncas, Jofre, ara comenzo:
vo pensem casaus ---

Jof

Ho penso

Olv.

Doncas jo penso que no.

Jof

No hi ha res que di ; y saben
l'home que me'n privarà?

Olv.

Esperem, no faltará,
dintre ben poch no sabreu

Jof

Donchs qui es que tant mal me trova
que in case?

Olv.

A qui no li cuadra.

Jof

Que no no m'iri

Olv.

Sou un lladre.

Jof

Lladre?

Oh. No i. lladre 'l que roba?

Lo! - que he robat?

(portant la me à la espere)

y que espero.

Oh. L' amor que Berta m' tenia.

Lo! - Ah! sou vos! no us conceipia
y a fe desitjava ferho.

Desque la conech a n' ella
que etich buscant la secret,
de perque hi ha un cor tant fret
tran una cara tant bella
y agraderch aquest instant
al cel de esta entre la sombra
que 'l millor per no ferme ombra
es que i trega del devant.

Ol. Gofre cumplin mon deitj:
no he vîngut per altre cosa
que'l millor per no fem nosa
es que or trega d'entrenitj.

Gof Donchs a festa se'm convida
mes diuen que ja'm conceper.

Ol. Si.

Gof Es que'm sabria greu
fense una mala partida
perque haben de saber primer
que ab un Roldan vaig matar
en batalla singular

per armar-me cavaller.
Ol. Mercèi per vòtre consell

pus sè, si acas no m'enganyo,

que si per fortuna os guanyo
també hauré guanyat a n'ell.

Lof Mes heu dit que no erau noble?

Olr. No tal, mes que hi fa?

Lof que hi fa?

que os hauré de degollà.

Ol. No's lluyta ab un fill del poble

Olr. ¿podem ayumar a algú

tenint eix cor? li reptat

soch per ningú en lo combat

no l' meys prelo de ningú

No vull costum tant feresa.

Lof Donchs sou cavaller?

Ol. Abdos:

¿si acas vo mato a vo

serà ma primera gesta

Ref.

(Desemaynant la espasa)

pus que per so habien vingut.
avant.

Ol.

En guarda!

Ref.

(pensant l'espada)

per qui.

Unstant y'l baró can^{am}ment

Ol.

fin ara no poden di,
baró, que m'heu conegut.

heu va' per la porta que dona a
fora que es la que havia
entrat - N. Much apareix
y mirant a Olric.

=

Creema 4^e

N' Huch aprode Eudivigia
Amfon y altres patjer

Huch. Que somio ò etich despert?
Aqueipa cara! quin coy
mes l' he vut massa de prop
perque no n' etiga cert.

(mirant al baró)

No, no, no sembla pas mort
Huch. bra já se m' ha escapat.
Onen per cural enviat
à buscar a Abdalaror.

Qu. torna a recobrã'l sentit

Pat Nos res.

Huh. Jo no'm puch d'itruer

Qu. Es molt poch fonda.

(per la ferida)

Pat. Es que al caure
a terra i'na estaburnit.

Huh. Portando allà a fora, al ayre
qui maguera dit que en aquesta
diada l'olor de tempesta
sentir si no tardà gayre.

Sen van tots, meus

Quidivigis que te'l llem
a la mà.

Escena 6^a

Berta Ludigis.

Bert Donchs que hi hà?

Qu. Que t'conypte
ha trobat al baró estès
y ferit a terra.

Ber y qui es
que l'ha ferit.

Qu. Per de prompte
no ho he pas pogut entendre
aquí hi ha un misteri

Ber Mes com
ha sigut?

Qu.

Jo he vint quelcom,

102

perque aïpî qu' anava a' encendre
Dest. y qu' heu vint

Qu.

que l' barô queya,

semblant que jà agonizava

y un altre que se'n anava

mes com era foch no's veyà.

Dest. It sevà l' Olrick?

Qu.

Ja t' dich

no se perqu'è ab molta pena,

no mes l' he vint de l' esquena:

mes l' he vint de l' esquena:

mes l'èu raliò era l' Olrick:

no era altre no l' conech gayre

mes per pò...

Dev.

Ve estar segura?

Qu.

De la mateixa estatura

y tenia l' mateix ayre

Dev.

Y que ha estat?

(apart.)

Me lleusa a perdre.

Qu.

te l' arma poch poch pumpada

solo ha estat que la cayguda

l' hi ha fet perdre'l monde veure.

Dev.

Lo cel així ho permet:

si llavors l' naquer cregut

motiu no hauria tingut

per venjar-se com ho ha fet.

Si sapigués hont buscarlo

fil per fil li contaria

y tot lo mon rodaria,
 si sapigués mont trobarlo.
 Mon destí me va enganyà,
 com donant-li mon amor
 si me estava dient lo cor
 que lo dava ab un germà?
 Oh! malhaja la rondalla!
 Potse ell l'ont mal presagiava
 quant tant impacient estava
 esperant-me en la muralla
 y ningú ne va habè esment?

Es. En tot casa s'va sentir
 ni un piu: sabo qui ell va fugir
 com si hagués tornat dement.
 Tu caygues desmayada.

y fent ho com vaig poder
te vaig retornar: potser
lo cel t'hi té destinada.

Lo qui es per vuy ja es ben cert
que no's celebra la boda.

y mentre que lo temps roda
guanyem tot aquell que i pert

sent. Voleu dir?

Qu.

y teu confiança,

lo cel may abandona

al que creu y a volta dona
la desgracia l'esperanza

der. Apis no he de creure, mes

si per car fo mon gerna

no podria suportar

de tanta derelicta - l' pes.

Qu. Quant un arriba a ser vell
te mer calma: es fantasia.

Ort. trova a mon germà voldria
mer may que hagues estat ell.
perque ha de ser malhaurat
lo cor que i te de trova
en que al dar ab un germà
tinga de perdre l'aymant.

Qu. No tingas po, etich causada
de repetirto, la pena
que t'vã da aquella cadena,
ni val lo ser remembrada.
Ligan a Olrich ben fidel
estimantlo bona cosa.

que l'quí' eston germà prou gona
ab los anjelets del cel.

Distraute d'eipor recoro
porque te faltan motius
no veus que olvidantlos vius
y recordantlos, te morts.

prou temporada has suferta
de l'infirmitat la plaga,
temiu de tocar la llaga:

massa temps que has estat oberta
Potse un dia aqueixas bromes
no entelaran la existencia:

no in pot mancar la paciència
que estem a mercè dels homes,
ahí jo venia a cercarte

que per allà à aquelles sales
 han d'anar tenen les gales
 ab que volen enjoyarte.

Esperan la núvia

Des.

Abi. si.

no sabran lo que hi hagué ara

Qu. que tenen de sobre.

Des.

Encara

veig que'l cel vetlla per mi.

(en van)

Escena 7^a

N' Mucchi y Gofre

agafat à la espatlla y correpant

Gof.

Ell se ha pensat que'm deixaba

mort.

Much

Heu tingit fortuna.

El

li no se rellicà, ab una
etocada in defensaba.

Compte no or poden pensar
lo que he sofert, servensut
quant may ho havia sigut.
quant ningú me pot guanyar.

Much.

No or causeu, si ho veig ben clar
que ha estat solo una desgracia.

El

Vos jur que en tota la vida
me havia passat que m passa.
Compte, etich avergonijt
per l' amor de Deu no ho sapiga
l' hermosa Berta, o síno

la vergonya de mar galtar
farà, al mirar-me son ull
lo que no haurà fet l'espasa.

Hum. Lo que ha passat no ho ha vut
si no jo que aïpin qui entrava
y on he vut canver a vor
era tot sol a la cambra.

I després no vos ha dit
l'adversari ab qui lluytabau
que'l amor que voste Berta
era una b' cosa robada.

Hof. Si conypte.

(Ab desconfiansa)

Hum.

Doncas es cosa
ben facil de conservar-la,

Zof

Com^a.

Mu

No tornant ho a son amo:

y aipo' si acas no for falsa
qu' es una pura mentida
lo que or ha dit.

Zof

Si mi enganya

es ben estrany de fier
la seva vida a l'espera

Mu.

Per cerar que tant no valen
no l' hauen vos arricada?

Zof

De promesas prou n'heu fetas

Mu

y tal vegada no es bairan?

Zof.

No didu que no: mei valdria

jo mateix assegurar-me

de si com jo l' aymo a ella.

Berta també a' n' a' m' a' yma. 107

Quin Prompte complert lo desitj
tiendreu, baroi; avans de gaire
Berta or en convençerà
per ser vostre desposada.

Inf. Donchs no ho voleu allargar?
Quan tan fonda ha arribat l'espara

que os aprete men lo mal
que'l desitj de haberta aymada?

Inf. Si no ha estat res: no or ho he dit?
no men qui aïm que parava
lo cop y jo dirègia
lo meu aprop de sa espatlla
giro l'heu y m' abalanzo
men n' hi ha arribat sol a nafra.

no i mien que'l cop que he rebut
lo que ni ha fet caure en barca.

And. I or fa molt mal

And. Si ja casi

no me'n recordo: l' que m' mata,
que ningú's puga pensar
que ni ha versut en batalla.

And. No pot passar pe'l magi
de ningú: la vostra fama
ha alcançat massa bon lloch
pera creurho: mes se tracta
de que lo promèi se cunple
perque paraula es paraula.
Y sapigam béns Jofre,
que no solo recolavla

y may he sentit a dir
que t' haguessen recolada.

Yol. Per mi la casa ja es feta.

y a fe no'm mancan les ganar,
no mei he parlat així,

perque mon intent no es altre
que mei qu'aymanta jo a n'ella
vull que sapiga estimar-me

Andr. No'n sospiten

Yol. I nos ho deya,
per ser pocas les paraules
qu'ha-mi ha dit y aqueixas pocas
encara que m' encisaba
ab aquell candor de nina
que en ella tant be resalta,

me deïpava talmunt fret,
al veure que en la garganta
se m' mava la veu, perquè,
si es que may prenia cant
en la conversa d' amor
que jo ab deliri escoltava
era per ferme un cartell
que per lo vent soterraba.
- tant discreta com hermosa
tant hermosa com aymanta,
deya unar cosa d' amor
que l'orella afalagaban,
com los trïns del riusenor
que està amagat en la ubaga.
Saben los dictats y trovar

de los joglars que tant tractan
 de lo delit del amor,
 de com crema las entranyas
 de que si a voltar fa crim,
 també a voltar fa miracles.

¶

n' aufo que sab de llegir
 també n' escriu de vegades

y os jur fe trovas bunicas
 y fin me plan exoltarlas

¶

Si doncas totz ells plegats,
 no han pas entrat en las baumas
 del amor, no s' han ficat
 en sas bramadoras ayguas.
 Si de tot lo qu' ella in deya
 poguén ferre remembransa,

mes tot lo que os contaria
serian cosas molt baixas,
al costat de'l qui ella m deya
que tot eran cosas altas.

Mes saben que suchselia?
que aixis que li demanava
que m digués qui podria esser
l'objecte dolo de sas ansias,
mitj reya, feya un sospir,
que semblaba eixir de l'ànima
y en compte de donar la ma
lo que m donava eran llàgrimes.
Com vos me deya que may
ningu li havia dit paraula,

per mes que tenia sospita
creya ma sospita falsa
Lo que acaba de passar
vos ho sabien fil per randa.

Much. De valours prou ne teniu
mes com vos valen no us valen,
perque esteu ab un gran erro.

H. Vos ho confesso, hi estaba,
Mes una volta arribat
ho tant desitjant dissipate
que's cunpleixi que'l tenir
a Berta aprop meu, ja'm tarda.

Escena 8^a

Berta.

Out. Al fi ne pogut escapar me
donant cualsevol excusa:
entre darras y vertit,
cert que ja in feyan angunia
valganu Deu, quin atrant!
aqui li falta una agulla,
allà, te d'estirà un pich,
perque t faria una arruga:
mes endanet una cinta,
després un blas que i arrufa,
lo jipò un pich mes estrech,
la màniga un pich mes curta,
fi'l ser baronesa porta
tants de mals de cap ab una

per aré no ho vull pas ser
que'n siga aquella que vulga.
Com ella, no sabem res,
no se perque tant oculta
i hagut de portar la feta
de tant estranya aventura
Encara tinch l'esperansa
de que per vuy ja es perduda
la boda, y demà serà
un altre jorn. Ha estat dura
la prova de que l'Olrich
i ha valgut, mes, com ofusca
l'amor, i haurà cregut ell
de bona fe qui era l'única.

Escena 9^a
Dita y Ludvigis.

Det que fa'l baró?

Eus. Oh! com es
d' una salut tan robusta,
que segons diu ell mateix
poca cosa no t' apura...

Det Y la ferida que ha estat?

Eus. Una rascada.

Det Ni punta
devia tenir la espasa.
Sempre han de tenir fortuna.

Mes ay! lo dimoni in tenta, 112
amparame, verge pura!
Abiat l'amor me faria
enduri'l cor.

Qu.

Si's descuyda

un picl mes per pò'l matava:

lo pitjò ha estat la caygada

Donch ha estat forta?

Qui.

Una mica.

Quant vingut per la curva

lo metje ha dit que'l mes mal
era'l cap. Ell prou's cuyda

de fer veure que no es res,

com si l'home fos de fusta!

mes no priva que'l dolo

pintat en la cara d'uga.

Ber. Ho que i avuy prou me penso
que deixaré de ser nubia.

Es. No, Berta, no.

(ab sentiment)

Ber. que diuen?

Es. Dintre poch...

Ber.

(Abdesenyro)
Estich perduda.

Es. La no hi ha remey.

Ber.

Pero,

digueu-me, n'esteu segura?

Es.

Tant, que he sentit la conversa
dels dos, no han valgut excuses
del baró, ni...

Sto. Mes pot esser?

113

Qu. Berta!

St. Un es orat quant juga
ab la esperança, a sa llum
lo cor enlluernat seu puja
a las regions enlauradas...
Mont no hi veu mes que ventura,
mes ay! qui en sent a la vora
se desencadena y bufa
lo vent y las ilusions
se'n porta com a las fullas.

Qui. Berta, no'm fasses plorar
oh! tant de bò que fos bruixa
per robarte del palau
y mortarte, ab una gruta

perque allà hont no hi val la força
te al fi de valdre la astúcia.

Mes me faria que après

que ja te in hagués enduta,
m'agafessin y m'creuessin
en mitj de la plassa, que't jura
l'Eudivigis que entre flamas
encara l' ne fera burla.

Bert.

(cassa mit un desesperado)

La desgracia m'persegueix - -
denia ja - -

Eus.

Ton plany airuga;

perque convé fè'l cor fort.

Bert.

Qui es aquest rumor?

Eus.

Que't buscan.

Bert.

Delirant y dirigint al funeral
en actitud de tívarshi.

ahí in buscan, já in trovaran.

Qui Berta, que far? Deu ajuda.

lossegat, demana al cel

quet guarde sempre, ni assuta,
tentació mes horrorosa!

lo diable vetlla sens dubte,

lo lit mont l'expós t'espera
no ha de ser la sepultura

Bert

No ni han prosat la mortalla
quant ni han vertida de núvia?

Qui

sempre del mal ni he pitjor

Bert

Mes que! men no no crech.

Alhunya

aquels penchants malins
que la virtut ja t'escuda,
Porregat que ve ton pare
Ost no in deipen que si som dugas..

Escena 10.
Dita i Uch.

Uch Cap a la fi arribat l'hora.
Si sapiguesses ma filla
que hi ha un pare que t'adora
y el goig en son cor ne brilla.
Dit. pobre de mi, lo meu plora.
Uch. segü que la vena negra
que veig pintada en ton front

fugia qui sab alunt,
 perque si no ha d'età alegre
 que fa l'home en aquest mon?
 Conech bé que't sab molt greu
 abandonar eixos llocs
 que han contentat a ta veu
 tantar voltar, y han dat pen
 a to infantivol joch
 La veig que'l teu com m'abona
 ta galta rosada y fina:
 y en la vergonya que dona
 l'ocult desitj de la nina
 que vol passar a ser dona.
 No temis ja, no'm moure

de ton costat com fûn are,
que't marit que't donarè
lo jorn que jo faltarè
te farà d' espos y pare.

Es. Si de cas te tant temor
es per tenir tant pòchs anys.

Uch. Filla, no't t'è de fè por;
val mes casarse ab amor
que casarse ab desenganyo
animat. en se à demà
pensaràn d'altra manera
vèi, comenseten à anà,
perque t'òtom ja t'esperà
y no t'han de fè esperà.

Demana a Deu atjutori
 perquè ho reposi te Doria
 que ton ull pur no s'entori.
 D'aquí irem al oratori
 pura fer la cerimònia.

Escena II.

N. Huch (sol)

Huch Ah veurela tant pura y tant
 nervosa
 crech que sacrificarla es injusticia
 mes ja que m'ha costat tant
 de convenir-la

vull veure'l resultat de mes
fatigas.

vull que abans que siguin les dotze
horas

enmarcadada ab lo baró la tinga.

Potsi'ls remordiments aïpt i ofoguin

per gosar una volta de la vida.

Mes aquí'l veig veni vestit de
gala.

Escena II.

Dit y Zofre.

Zof Ja heu vint a Overta!

Fluch

Y que per vostre estrella¹¹⁷
si a vos os tarda mes li tarda an
ella.

Se'n ha anat ab las damas
a la sala.

No pot tardà a venir. Quant jo
hos ho deya

que era s'ha unió de la con-
cordia base;

me encantava lo nom de vo-
stra casa

que en ell tant sols la pau hi
entreveija.

Cent voltes me venia a la memoria
l'victoria que enriqueren vostres

avin

ab la sencha seva y per calmar

agravi

Cent voltes recordaba aqueixa història

20f Y a car no veyia jo en vostra ascen-
dencia

los homes brans, los homes de la

guerra.

Que han conquistat cent voltes eixa
terra

ab lo preuhat alé de sa exis-
tencia.

Ab pler avuy veig com esten-
sas alar

la pau que sobre la ciutat d'

y las diadas de goig qu'ave no dona
a fè compte, no son per menys preu-
nadas.

Mud. Per cert anich. Mes Jofre si sabiau
la perduda d'una filla i mal que
Causa

ab un pare, potse al enmaridantse
son sacrifici immens conceperiau.
La pobre de sa mare agonisaba,
aupin que Berta an' aqueix mon-
venia

y si un aymat objecte me prenia
un altre objecte per aymar me dava.
Ha estat la nina del meu ull;

quant pica

causat a voltar de la lluyta fera

la bressava y mon viuch contrort era
contemplada al trobarla tant bonica.

La posava a la falda cussisadora

del capell ab las plomas ne jugava

y a cada petonet que li donaba

tranquilla i escorria hora tran hora.

Quant ja mei gran, ha repartit las penas

que han enllorat lo calser de ma vida

y a mon anima morta y en-

soyida

revincolada l' ha ab horas serenas.

Un jorn entri en sa cambra, ab

las mans closes

mirava al cel com qui clemencia invoca 119
pantejava son pit, bada de boca
y en lloc de molt surtiren veus
cançons.

Després tanca son ull, al que li
deya,

ni una sola paraula responia
vaig pensar-me ben bi que se'm
moriria,

y ni arava a mata aquella ideya
Mer se salvà: la diada me recorda
quant vaig patir dintre la cam-
bra seva.

y a la veu que m'va dient que ja
no es meua

voleu que tinga: mon orella sorda?

Jof Conieh l'amor que vos teniu a
Berta.

son pare al fi.

Fluch

Y a un pare en cosa dura
dar a una filla ditxa no se-
guira

pera privarla de una ditxa certa.

Jof

no poden pas dubtar.

Fluch

Sort que tindrè proves
de que baviè vostres promesas valen,
perique encara que ab las perdudes
no s'igualan
quelcom de bo ne guanyarà ab
las trovas.

Gofe.

Estigueune segü.

120

Escena 12.

Iti - Berta, Indivigi, Dama y cavallers.

Una dama.

L' endorabona

tota vor donem per diada com
aqueta.

Aqui us portem la núvia

Altie.

quina festa.

Un cavaller.

Festa trindrà que no trindrà segona.

Indiv.

El meus amichs de aïçó
trich esperansa.

Gof

Y i cumplirà.

Dest.

Cari la forsa m falta.

Car. Mercis aipó, noblesa qui es tant
alta.

Dest. Com mes i allunya. -

Gov.

- Lo moment i atansa -

se sent envalenament entre

ls mes apartats?

Gov. Que hi ha?

Un car.

Que acaba de venir

un patje

que ha portat cipes lletres per
vos.

Gov.

(Prementlar y demanant

a si es Gluc per lle-

gitar.)

Compte ! -

121

Muh. Llegiu.

Zol-

(dant la veu importantia)

Després després.

Pat.

Ha de ser prompte.

que ha vingut a col·locar-se
davant dels altres cavallers

que vol resposta 'l qui ha portat
missatge.

Zol Ah! ja ve qui serà, quanta a-
legria

Muh Que?

Zol

La Uetran del rey de que es
parlava.

Senyors, ja roch marquer de l'
alcarava

per la merced que'l senyo rey m'
envia.

El Marquer.

(ab gran satisfacció)

Lo

deschouent lo plech,

Lo pler m' ofega

Hum. Llegiu en alta veu.

Lo

vaig a llegirho.

Dev. - Si acàr puch atabarho de sentirho.

Lo De la resposta farei prompte
entrega.

(llegie ab admiració

creixent.)

- Deu del cel! serà cert? no puch dubtar-ne: 133

es la mateixa firma; coneguda
la tinc ben be. La boda està per-
duda
y paraula donada he de tren-
carne.

Dext. (Verge encare me queda una
esperanza -)

Flut. que diheu Marqueri?
(acentuant molt la paraula)

Zol. Qui'l que's per mi'm retiro
que faria infelissa a vostra filla.

Flut. y quina ratió teniu?

- Zol. Es molt sencilla,

No vull ser vostre gendre.

Dev.

(Ga respirò.)

Huel. La paraula es paraula.

Jof

May la treucan
los Montagut perque no en va la
gantau.

mes si ralhons los ne sobran mes
que lo bantan
no del papi, del mateix brous
l'arrencan.

Veh

(ab gran impaciencia)

Mes perque?

Jof

Compte encara estimo massa
a Beta pera dirho a sa presència.

Huel. Esperava aqueix cop vostre insolencia

123

Hi ha massa gent per no saber
el que passa.

Zof. (obrabia reconcentrada)
Ha us vençem.

Huh. Sou un vil un miserable!

tots prenen molt interès
en la situació perquè un
i explica un canvi tant
repentí.

Zof. Sou un vil, y gosas a dir ho?
ja es follia.

perdonau Berta, lo destí ho volia,
donchs vos sou de la rassa
del diable.

Huh. Gra de Deu!

Jof. No i teniu prou encara ?

tu has robat lo comptat de Ro-
cabruna

y ets un bort que t'has fet eixa for-
tuna

a certa de la vida de mon pare.

Jhu. Montagut. 'Montagut'!

Jof. Ah! ja t'espantan

tants crims com has comès, no
tot i olvida

y menys lo mal

Jhu. Però, tot es mentida.

Jof. Quant los homes son morts los
papers cantan.

Però. Ja no puch més Deu

men!

(No sabem com atribuir
lo que passa.)

Huch És una trampa
que us para l'enemich.

Got tremolant de ira al veu-
re que W. Uch vol fín-
gir li ensenya la firma
à ell sol.

per advertir-me
sou prou dolent. Veyeu aqueixa
firma?

Thu. Lo mal----

com si un Uanys lo fèria
com sense forsar en ~~un~~

cadira.)

Zof.

Com me i oculta me
i escampa.

Aluch i aipeca com
prer d' un deliri i arran-
ce la doga que porta a
la cintura, va a ferirse
pero Nerta dona un crit
y t delura llensantse a ser-
brassos!

Nert

Pare!

Aluch.

(Llaurant la doga y abra-
ssant a sa filla)

Filla!

Nert.

(Bon Deu, tingau clemencia-

Zofr.

N' Uchi, jo meu vaig, pero men¹²⁵
quant se queda.

(li tira)

Uchi.

(fent un esforç)

Qui os ha dat eix paper?

Zofr.

Vostre sentència?

Sach

(entrant y parantre al cullo)

Jo, que em faltaven lo dinch
de moneda

me plan senti los crits de la
impotencia.

cuadro

Ant

1888

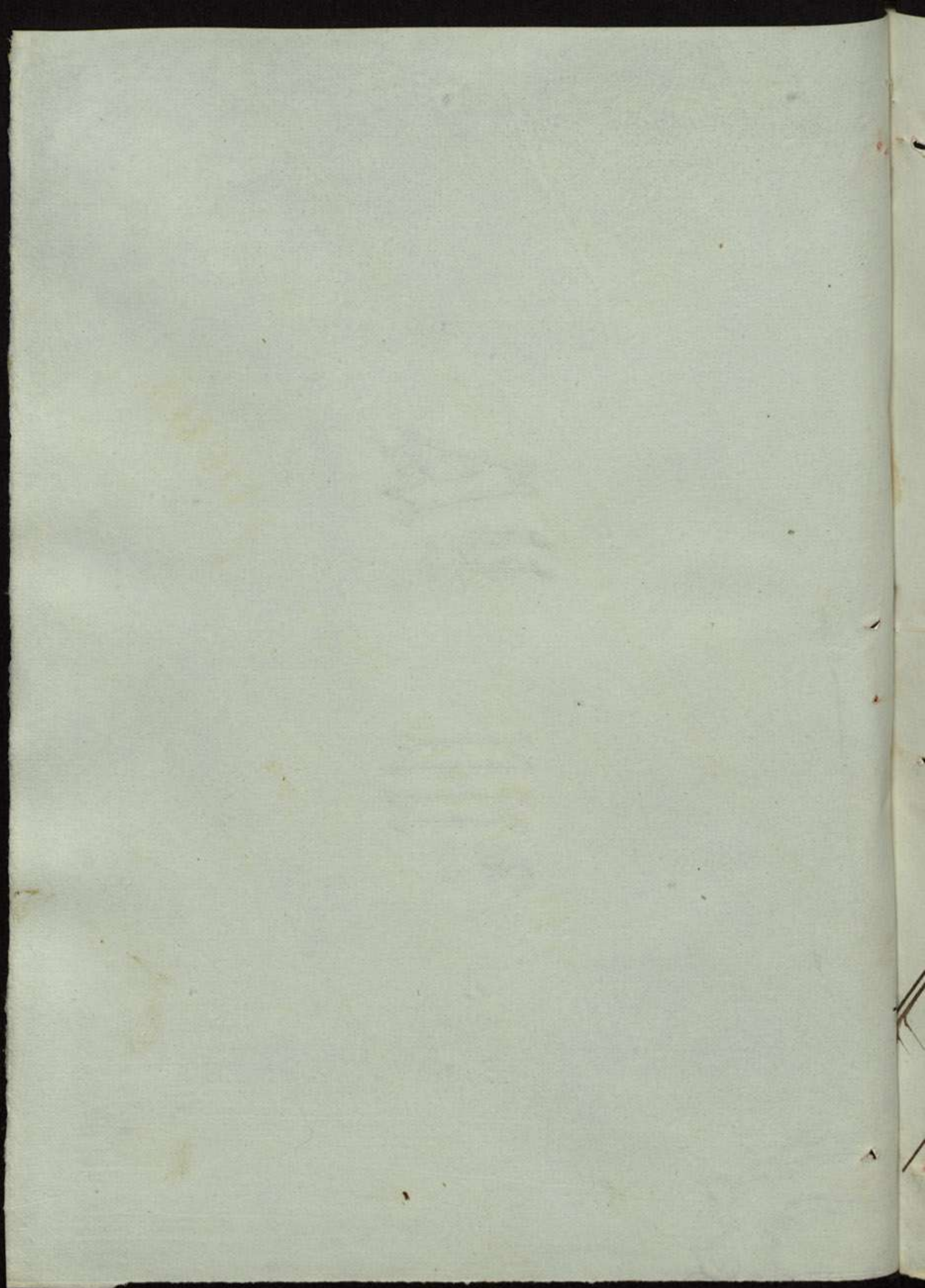
1871
April 10

Dear Mother
I received your letter of the 4th inst. and was
glad to hear from you. I am well and hope
these few lines will find you the same.

I am writing you a few lines to let you
know that I am still in the land of the living.
I am well and hope these few lines will find
you the same.

I am writing you a few lines to let you
know that I am still in the land of the living.
I am well and hope these few lines will find
you the same.

I am writing you a few lines to let you
know that I am still in the land of the living.
I am well and hope these few lines will find
you the same.

Drama en tres actes
y en vers original
de.

9-2

127

LO PUIG DELS JUEUS.

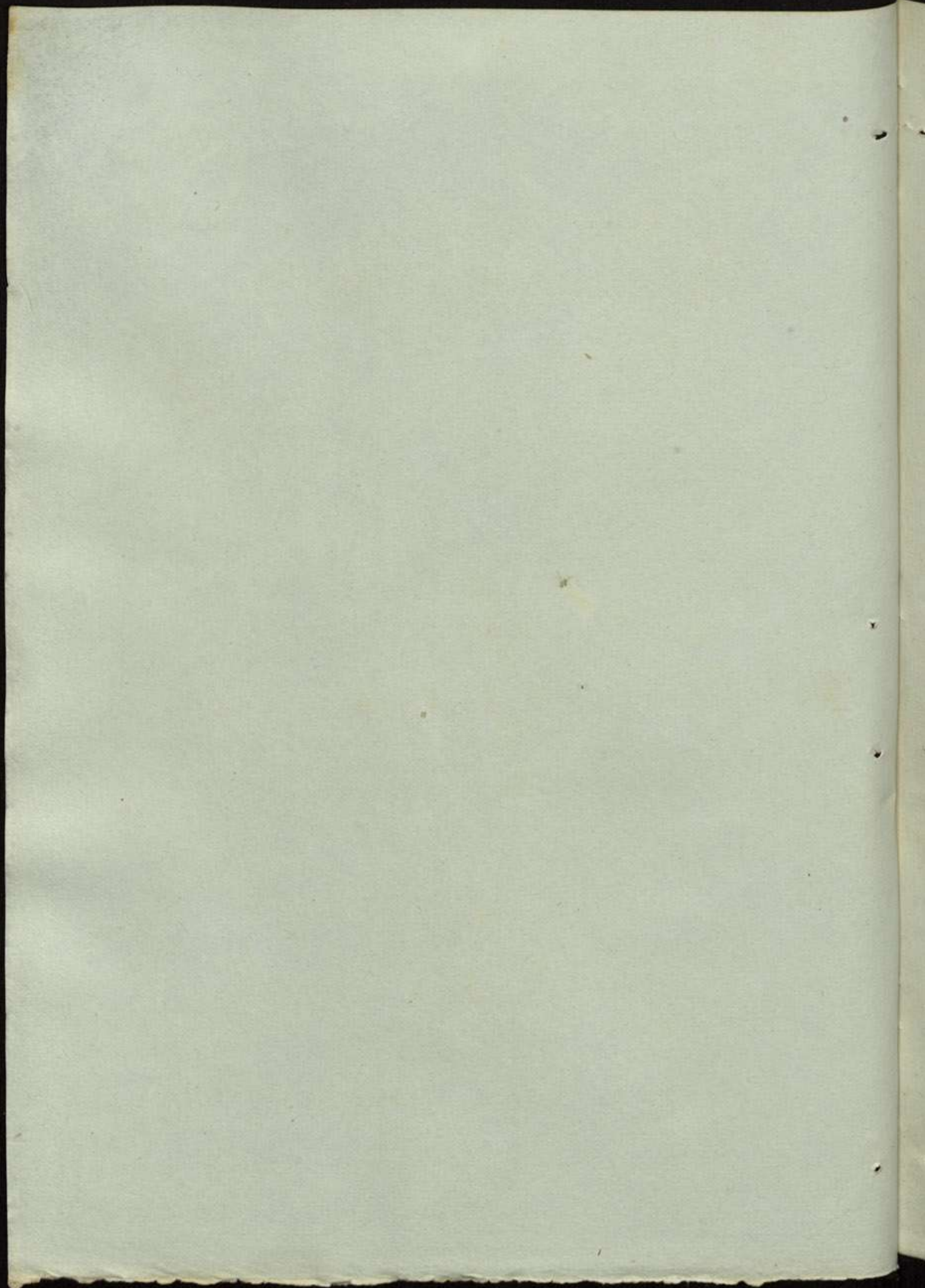
G. Serra y Campdela creu

Acte tercer

THE

LIBRARY

OF

Acte tercer.

Obrador del Tuhcu, una fornal -
 varias ayuar y papers mitj decar-
 gotat, ab lletres hebreus, á mes
 de la porta d'entrada del fons una
 porta secreta en un costat.

Escena 1ª

Isaach y Jofre.

Jof. Com may habia vingut

ab barri tant apartats,
no perque us miris de veull,
sino perque jo no vouig
allà hont no'm fa menester.

Isa. Podem parla ab tot descam,
que, encara que'l puig del jueu
per allà perdintre ciutat
te tant mala nomenada,
no es lo que's vol suposar,
à no ser per gent que sigan,
com n' Huch perden y cobants

Jof. Credi que son fatilleria
lo que jo ne sentit contar.

Isa. Si, baró: mes lo mal astre
que m' fa curar pe'l mon erraus

fà que en tocantse la roba
si sens hi fà un esboranell,
callen, a fin que la túnica
ja feta trossos nos cau.

Mer hont la paciència acaba
reverija ha de comensar,
Ausona se'n pot convencer
per la mostra qui haben dat,
exemple que mes de quatre
nobles que ha ciutat hi ha,
que be se semblen a W' Gluch
ab lo fet, sino ab la sanch.
Mer los tunch de fer justicia,
pus crech que tant sol pe'l mal
que han dit d'ell, poden tenirne

nitij perdonati vos peccati.

Joan. Ho prou via sentit al poble
contarne cosas, mes menys
lo que deya asseguraba.

Qui n' havia de fer cas?

Prou deyan que en siya casa
lo darrer dia del any

hi surtia una fantasma

que anava plena de sanch,

que rossegava cadenas,

y dava penosos anys,

y que lo corrupte en sa cambra

vertava aquell jorn barrat,

deus que l'obris per ningú,

ni per l'amich meual,
fin que la clarò ja 's veyà
del canba del endemà,
per mi sols eran falornias
bonas per di.

131

Gsa- Quant los cans Madren
es que quelcom senten.

Jof Cert que ten raliò Gsaach

Gs. Ga de petit conceipia

al compte y no fà molts anys
un amich vell que sabia

tot lo que hi ha per contar,
perque tractam com jo als nobles
tenia ja ls cabells blancs,

me digni, parlant d'en W. Guch

secreti los mei amagats
y a mi me digue vivia
un que fins l'anomena
y l'acusa sens saber ho
de habè estat un criminal.

Me va contar tantar cosas,
que ho dich me varen fè eglay
y si las gressen sentidas
jo ho jurt barò evan baltant,
perque al home mei fereche
lo fessen aborronar.

Jof Hany del cel no hi tinc cap dubte

Uca A fè no'n vaig tenir cap.

el contrari lo vaig creure
com la sibila.

que uns quants nobles també amichs
del compte van murmurar
mes com ells eran contraris
y era cosa de vassalls
vaig creure que no mes l'ira
era l que ls feya parlar.

70a. l.

Donchs com vos deya, Barò,
un jorn lo compte passa
la porta d' aqueixa casa
y son servidò Goach
se vâ oferir pera ferli
lo que'l compte demanâ
que volia?

70f

70a. l.

vint mil llivras

en or.

Jof. Ja m'no havia pensat.

Isa. Ob prou feynan la tenia
mer la vaig arroplegar
sols pera tenir excusa
de ficar-me en son palau.

Jf. Donchs?

Isa. Vos no sabeu perque?

Jof. Atipò no.

Isa. Pera verjam.

Jof. Donchs heu tingut bon acert
en l'hora.

Ja. Ja fi que m'plan.

Jof. Mer dihen qui estien desitjos
de saber la causa, Avant.

Ma-

Encare era tant petit
que tan sols tenia un any
quan me varen recullir
uns jueus per caritat.

Lo qui es del pare y la mare
no me n he recordat may.
ni he fet passos per saber
si es cert lo que m'han contat.
perque ab los que m' reculliren
altres pares vaig trobar
Dihuen que ls meu eran jueus
que varen mori pe'l mar,
tot venint de la judeya
qui era sa terra natal.
meu com de lo que m'contaven

jo no me'n puch recordar
no coneix ab altres pares
que a Rebeca y a Watan
que m'varen pendrer a mi
en lloch d'un seu fill robat.

Jof. Robat diu?

Ja. Robat. Lo compte
no m'tingué nou del comytat
y com li faltaban fills,
també ls hagué de robar

Jof. Quin monstre!

Ja. Se'l ne vā diu
lo compte per alletal
mer com ne vā tenir d'altres
à la fi l'abandonà.

La mare se va' movir
 al cap de poch y watan
 la vengansa mer acerba,
 en sent gran me feu jurar,
 y jo he jurat cent vegadas
 perque a watan he estimat
 y encav que sa sanich no porto
 Anich a son fill com germà.

704 La vengansa ha estat cunpleta.

705 Abien se sabem portar
 quant nos convé.

706 Pel demer
 ja que n' etich ignorant
 voldria que mi expliquessen
 lo que després. —

9
Sa

Es molt llarch
tot lo que vos voldria dir.
Serà millor per lo tant
que us fiquem per cipa porta
y allà ningú us sentirà
com vulguen.

Jot.

Ha.

Hi valdrà men

(se van)

Escena 2^a

Olridi iudivigi.

=

Olridi. Ba, ba; no pot ser que hi siga.
en no sent a la botiga
es senyal de que no hi es.

Lus. ulitor, perque no voldria
 veurel; ha de si un malvat
 aquest juben, de bon grat
 si pogués l' escanyaria.
 Si no perque mon missatge
 no ho he pogut dà al mati,
 no haquera volgut venir,
 per cert en semblant paratge.

Ol. Es lo millò.

Lus. L' temerari
 que destorbés lo casori —
 mer tant y tant rebombori
 no crech que fos necessari.
 Si de n' huch està mal content
 que's veigés, mer li faltava

saber que quant se venjaba
la pagava un innocent.

Ol. Eudivigi, de d'ahi
que no l'he vint, quant li parli
ja veuri de preguntarli
quin mal fat lo feu veuri,
perque tampoch no se entendre
sa manera de portarse,
res; l'home que vol venjar-se
no mira si pot ofendre.

Eud. Teniu rasons prou confusas
per l'home qu'auçis se porta.

Ol. Son tant amichs.

Eud. ¿que importa
per sò i han de buscà excusas?

Otr. Mei no veyim que a' no se ell
 nos perdiam Berta y jo.
 y tot sols per l' ambició
 d'aquest temerari vell?
 vo o pensaven tal volta
 que no hauré passat neguit,

Eud. Com que hi hauren consentit
 petita pena. —

Otr. Donchs molta
 que al fi lliurar-me'n no puch
 pus si la desgracia es certa
 si tinc d'estimar a Berta
 com puch aburrir a v' Uch!

Eud. Si es que l'estimen de veras
 no'l poden abandonar.

Yo no in se está de pensar
en las palabras de veras
que salieron de la boca
del juben malchit. A veras.
Nont es l' home que in pot treure
que in diga l' comptat li toca
Ol. Ya sabem---

Qu.

Com no sabrà?

perque no ho diu devant nostre?
no men lo comptat no es nostre,
si no es d' ell de qui serà?

tant si es seu com si no es seu
y per men provar que li nage
ell es compte, fin que li nage
un que li diga aïçò es men.

tot lo denuer en malicia
refinada, es presentarse
ab esperit de venjar-se
no ab esperit de justícia.

Quid. Lo que vos diheu, no puch dir-lo.
casi tindr de reprobar-lo,
mes si no puch alabar-lo
soch lo primer de sentir-lo.
Per altre part - ni he plagut
lo cas que ha passat, perquè
ave l'ocasió tindrè
de guanyar lo que han perdut.
Quant. na Beira era comptesa
podia creure lo poble
que ay mava mes lo ser noble

que no par sa buniquesa,
y si l'ambicio in desperta
envejar del rey la gala,
es per podè ab eixa escala
puja à la cambra de Berta.

Qui. Me plau l'ardiment que mostra
n' Olrich.

Olri. Aqueixa es ma estrella
mes oh perque ho sapiga ella
vos ho dich al devant vostre.
Si acar n' Gluck ben be si pensa,
farà'l que fariam nosaltres,
avants que teni'l dels altres
val mes que sen quedi sense.
y perque la calma cobre

que vinga ab mi en santa Pau.
viurà mei que en son palau
en lo meu alberch de pobre.
Ierà aigó un càntich que i dona
per amargar sa existencia,
que aquell que fa penitencia
sempre lo cel lo perdona.

Entre tant hont hi hage guerra
me i mirè y ab gran fatiga
trencarè l'amor que m'lige
et abusona com à ma terra.
Cert que nos primers jorns son
amagats entre las bromas
nos german son tots los homes

y ma patria tot lo mon
y encare que correghut
molta terra guerregiant
y d'assi y d'allà arrastrant
ma aburrida juventut. . .

per po' m' penso trovà encare
qui in vulgus del cor la oferta,
ma patria es l'amor de Berta
y Ausona la meua patria
L'anar men per so' m' sab greu,
mes, aydat per la fortuna
alont vage, la mitja lluna
caurà devant de la creu
y aïpís que n' hage tornat

glorios de tantas batallas
 si Huch vol nostras esposallas
 li daré un altre conyutat.

Eus. Encare que vergonyosa
 trobarà N' Huch la proposta,
 veig que l'ànima disposta
 teniu per enalser vol cosa.

Oh. Per mi lluyta' es lo milló

Eus. Mes N' Huch no demana tant,

Oh. Donchs?

Eus. Sols que recullin lo guant
 que li va tirà'l baró.

Oh. Jo?

Eus. I vol mes que maten
 al juben, per qui ell no i humilla

à darron la seva filla
à mentres viva'l juben.

Obr. Mes...

Eus. Ell diu que ja no pot
perque la forsa li falta
horas li hà en que i exalta
y diu que ven sauch per tot.
li teniu l'arma disposta
no la torneu à la veyna.

Obr. Mes...

Eus. No li faltará feyna,
jo no us puch tornar resposta.

Obr. Y wa Berta?

Eus. li avans d'ave
ab vos sen volia enà,

ave no abandonarai

en la desgracia à son pere.

Ulr. Si es mon amich.

Es. La venjança

no demana, vos ho dich.

Si no maten al amich

heu de matar l'esperansa.

(sen ve pel fondo)

Escena 3^a

Olrich.

=

Oh. Lo matarlo! aigò faltava!

Lo sol amich que he tingut:

lo qui es jo estich convenent

de que'l motiu li sobrava.
Mes qui sab! Berta es sensible,
y al veure à son pare així,
lo poguer venir ab mi
no tindrà per impossible.
Potsi que també ella's pensa
quí en lo que ha passat tuch culpa,
y exigeix per ma disculpa
que l'en tinga de convence.
Ho perdrer à ma estimada?
fare'l que vulga. Prou sort
rà tenir l'baró, si mort
no quedà ab una vegada.
abb dos ja n'hi ha prou; ell ray!
Al fi era un enemic. . . .

Mer-- matar à un amich
Da. si ella vol-- Aipò may.

De veure 'l ja tinch fal-lera:
mer aluont, Oh! a la sinagoga.

Pot ser val mer que no'm moga,
mer no, que no tinch esperà.

(sen ve fondo)

Escena 4ª Isaach Gofre

Isach Com fà poch temps que arribat,
à saberho be de cert,
He esperat una ocasió
per dirli.

Jof

Y es un valent.

Gas.

Si ho es, me salvà la vida
com vos deya ave mateix
y no sabent com pagarli
li veig dar l' qui aymava mes
y encara mes jo, Natàn
que era una joia de preu
recordança de nos pares
y que segons deya ell
era un talisman.

Jof

Y no sab

N' Mudi que vinga un descendent
dels Rocabrunas?

Gas.

Ho penso

perque ni sols ho coneix.

Ademés que jo ab trevall
me pogut sabi

142

Fol.

Acaben.

Ha. Se lluytava a terra santa
lo compte com un valent
y la comptesa plorava,
taucadeta en son castell.
Cunada ja d'anyoransa
y pensant que ja may mes
verria a son car espos
volgué anà a Jerusalem.
Mes parti per no tornar-ne,
pus que pel canvi s'perdè.
Lo compte al rebre la nova

de haberse mort sa mullè
restar volgué en aquella torre
per pensar nullo ab lo cel.

Contra los fill de Maluoma
ne lluytà deu anys ò mes,
ab son germià que brillava
entre mitj dels mes valents.

Vn jorn en una batalla
moriren los dos cusemps
y un cavaller ò ho mirava,
y en senti 'l darrer jinech
del compte y de son germià
deipà 'l combat y corrent
sen và a la tenda del compte,

per lo qu' anell li convi
 Vostre pare que temps, ha
 que supitava l' suchsien
 l' atrapa mentres que li era
 mei no va arrivai a bon temps,
 puer l' altre ab un cop de daga
 lo va deiga a terra esten.

Jof. Vera n' Gudi..

De Rocabruna.

Ja.

Jof. Gra de Deu! jo truchi set
 de beurrem la seva sanchi.
 Mes anen dihent, com va ser?

Ja. Lo comptat de Rocabruna,
 sense l' compte anò perdent,
 Mei no tant que no arrivai

de Montagut à Mouseny.

Ningü pensava en lo compte,
quant arribà un cavaller
que tant sols per una nit
demandava aculliment.

Com que ningü'l concepia
tot hom volia saber

qui era, perquè sabia
de la casa molt més qui ell.

A l'endemà ja s'corria
per tota la ciutat que

havia arribat lo germà

del bon compte y que de dret

havent mort sense cap fill

no hi via altre compte que ell.

quant se'n vā anar Rocabruna
son germà era un joveuet
ava no i hi sembla gayre
y allavoras, mes, per Deu!
ha estat a terras tant llunyas!
ha passat tant y tant temps!
No sembla ell mer en valor
que i Rocabruna i coneix.
Encare te'l mateix odi
ab Montaguts y Lluquets
y quant de sos avin parla
sempre se treu lo capell.
Això en la ciutat se deya
y això ne deya la gent

y poch, dubtavan que no
fos del compte germa ver.

Jof. Y com lo de lo meu pare
à vostra mans ne caygué?

Isach. Lo baró quedà en la tenda
ferit del costat esquer
y en vent que era en vè creidar,
pe'l remor dels combatents
và enviar aquellas vallas
que or vaig enviar jo mateix
y en las cuals com varen veure
estreva tot lo secret.

Parà la lluyta. Un amic
del Rocabruna và haber
lo pergamí del baró

y feu venir un exprès
 perque sos parents vejessin
 si es que tinguessen parents
 que u W' Much en lloch de ser conypte
 era un farsant y res mes.

La persona encarregada
 pera portar lo tal plech
 era un jueu que tenia
 comerç a Jerusalem.

Watan l'hortatjà en sa casa
 y prompte sabé 'l secret,
 mes ha poch d'havè arribat
 a ma cara l'estranger
 sentí per cumplir l'encàrrech
 y, quant feya poch moment

que era fora, lo mataven
en lo canitó de un carver.
Per fortuna no portava
en aquell instant lo plech.
L' havia deixat a casa
per un descuit. Com no mes
vatan n' estava enterat
de lo que volia 'l juhen,
tament no l' assassinassen,
com a l' altre habian fet,
guardà 'l pergamí, per si
may l' hagués de menester.

Got. I la completa?

Ja.

Tot hom

se creya de bona fe
 que era perduda, mer com
 estava en cinta a poch temps
 va morir al dar a llum
 un nin que'l guardava Deu,
 pera vengarse seu dubte
 del agravi que li han fet.
 Lo jihen que va veni a casa
 de desde Jerusalem
 va da a watan ciyar novar
 afegintli al mateix temps
 lo lloch dont lo nin parava
 porque havia passat ell
 per un burg dont la comytera
 havia mort.

Yol.

Satisfet

estich del que m'has contat
y et j'au que ha vingut a temps
notra consciència.

Se

sempre

baró per vos me tindreu
a mentres hi hagi causes
com aquestes.

Yol.

Gran mercès.

Se

Vos n'anau?

Yol.

Me n'aniré

Se

Donchs torneu prompte.

Yol.

Mitja hora

curta.

Ysaach acompanya al
baró per una porta
del altre costat.

Escena 5^a

Gluck

(pel fons)

Gluck

Si no hi es
lo tindrà de trobà en que sige
a l'an covar del Infern.

Escena 6^a

Dit Buta ab lo vel tirat

Dert. Deu meu, qu'estic causada! m'ha

set corre
mes per fortuna he arribat a
temps.

Huch. Oh! ja trovo la escala: bona.

Dent. compte

Huch. que hi ha? qui in crida?

Dent. compte que cerquen.

Huch. Ah! que cerco? qui cerco? no vull
dirho

perque tinc de matarlo jo mateix

No'l matara ningú, que vull
fantarme

de la sanch que degoti aquest
jueu

Dent. Aquí no s' passa.

148

Porcanta devant la porte, allant

Huch se dirigeip.

Huch. Passavé pe'l sobre.

Ah! tancada la porta.

Ber. Ben dement!

Huch Mes qui ets fantasma?

Ber L'engel de la guarda

que per lliurarvos os envia'l cel.

(se desajapa)

Huch Filla!

Ber. Pare! fugim d'aquesta casa

que l'ayre que s' respira ns ma-
lheip.

Venim ab mi.

Huch Yurray! tinc de quedar-me.

Bert

fins que t'arregui l'anima.
Per Deu.

consegues para porque l'ira es
cega.

No sabem que'l veijarse es tant
dolent?

Alm. Ha mirat ell. si ho era per
ventura?

Bert No hi fa res. penseu qu'era l'
instrument
de la justícia divina.

Alm.

Ingrata!

Alm. me pagas lo que per
ti he fet,

Per ti he esportat la vida

cent - vegadas?

per tu d'alarbs jo n'estassat
a cent.

y ora que tiene la fama de la
venganza

vols que no ho fassi? Berta'm
venjare

Dent. Pare, vos son tot col.

Gluch m'ajuda l'ira

Text. Gsaach encare i jove

Gude Go noch vell

Rev. 4e mes valor.

Gluck. 9 jo mes experientia

Out. Mas de que os servirá?

Yn Per matal be.

que ni a la terra que li cayguí
a sobre

se entridinga a contarli mon
secret

Bert. No cregueu ab l'amor de vostre
filla?

no creyen que os estimo com --

Thud.

Ho crech.

mes també veig que tot lo de
culpable.

que jo tinch a tu sobre d'ig-
nocent.

Thud. Donchs ja que ho confessen, a
aqueixas culpas
no hi auyadin un altra culpa

mes.

deixeu-me fer a mi, deixeu que
veja
una volta tant sols a aquest jneu.

Huch. Si l'etnatsinas, si.

(Molt marcat)

Oest

Pe'l sant, sepulcre

no se perque cipas cosas me diheu
si critia son y li teniu quimera
no vulgam ser mes jneu de lo
que es ell.

Huch. Y perque l'has de veure?

Oest.

Per parlarli.

Si aprai d'haberlo vist no
hi ha remey,

Ja teniu llibertat, podeu
matarlo

enmatxinarlo, tot lo que vol-
gueu.

Hud. No puch.

Dev. Si, pare, per l'amor
que os porto
Sols una volta.

(Desta l'acompanya pe'l
bràs fins a la porta del fons
per lo qual nom entrat deir
mutadament a fora.)

Hud.

Si, jo'l mataré

(deixantse portar maquinalment)

=

Escena 7a

Diti e' Isaach per altra porta.

Huch Ga no ni' escapa.

Basta tanta de còps la porta
deixantlo fora.

Ga. Senyors!

Dev. Gràcias a Deu!

Ga Donchs que passa?

Dev Jo no socu de vòstre rassa
que ai Jesucrist may implora:
mes si pò salvar la vida

Ga. A mi.

Dev A vos.

Ha. Còcabien prompte.

Dev. Aquí vos espera'l compte

Ha. N' Hui, donchs que entri desseguida

va a obrir la porta y Beto la

distorba.

Bet. Encara no'n teniu prou?

Ha. Senyora!

Bet. Malehida rassa'.

no ha fet lo fals prou cassa,

que encara'n vulga de nou?

Ha. Que volia.

Bet. Res: qui vol,

o mes ben dit qui demana

soch jo, la sort inhumana

m' ho exigeix com sempre sol.

Isa.

me fa llastima.

152

Orat

De grat

dejitarà que aipò
no haguem... lo pare... el baró

Isa. Que?

Orat. Lo pare ha tornat orat.

Isa. Que diuen?

Orat

Orat: quant ell

perdut se vege, el valor
li falta y en lloch del cor
li varen toca el cervell.

vos podia satisfer

bon Isaach la vostra obra

Isa. Quant el home el honor recobra
crech que fa lo que deu fer.

Oest. Mes si hi ha tanta manera
de cobrar.

Gsa. Com i ha de fer?

Oest. Qui ho fa com un caballer
y qui ho fa com una fera.
Mes jo comprendre no puch
en veujans quina ventatge
tenian?

Gsa. Rentà un ultratge

Oest. De qui'l reberen

Gsa. De N. Huch

Oest. De mon pare.

Gsa. Si-del vostre.

Oest. Pels diners; tanta avaricia!

Gsa. Teniu molt poca malicia

per sabé'l negoci nostre

153

Bat. No us entench.

Ha. Sou massa rina,

lo callà serà nullo,

que ab un cor que'l veig tant bo
no hi vull clava un altre espina.

Bat. Gran merces: mer tanta guerra
com li haben feta es injunta.

Ha. Si aquesta guerra no es junta
que se ni engoli la terra.

L' home que en lo fadi del poble
no te en lo non altre ofici

que viure del benefici

de lo que sobra ab un noble,

y l' altre ab promesas serias

de cumplir sa fè la trauca
fà bè si'l vertit li arreuca
pera cubrir sas miserias

Dev. Oh! ls homes son mes que feras
no ho se'l que son.

Ja.

Heu dit bè

quant lo venjar-se heu dit bè,
se pot fer de mil maneras.

Ja que creyen que sigut
com s'oposen tant tira
pera venjar-se de un jermà
de que us hauriau valgut?

Dev

D'un germà?

Ja.

Si, un germanet,

si no erans tota fill d'un pare

de les pites de la seva mare
manii la mateixa llet.

y no ha set malaguanyada
per una vida a n'ella i deu.
y dono gracies a Deu
de pagarli una vegada.

Berta. Yaach, que diuen?

Se

Vos encara

no habiau al mon vingint
quant aquest nin fou perdut
per ser robat a son pare.

N' Gluch que no'l perdoni'l llany
se l' va en diu y quant natura
li dava un altre criatura
deixa mori aquell de fam.

Abre dignement l que tracte
ab un assesi, ab un vil,
que de raioun ne te nil
per trencar qualsevol pacte,
que m vitupera si m parla
y que m insulta si m mira,
y que si una dobla m tira
la pren quant vaig a buscarla.
No te motius de rencor
que afavoreixen a ni ell,
no per girrarli l cervell,
sino per treureli l cor.

Bert. Deu men!

Ysa

Ben seva es la feta
gues tingut lo cor mes noble.

que si ab llàgrimes potser
del cel la podem robar,

prompte al menys pugui quedar
esborrada del paper.

No m' diguen que no l' tenia

Ysa. fa poch que me l' ha tornat
Joze.

Det. Està molt enuigat ?

Ysa. Com te'l geni tant altiu

Det. Calmendo per mor de Deu.

que us deu deixi anar ab pau,
dintre ben poch, si a' Deu plau
serem fora.

Ysa. Y ahont anem?

Det. Ahont anem? a' terra llunya

à morir enhorabona
lluny de la ciutat d'ebusona...
y del cel de catalunya.

Isacl. Y vintre pare, quin car

Dert Ya n'hi he pogut da eutement
mer no i vol moure un
moment

sens que avans or hage mort
Mer jo he estat tota la nit,
plorant llàgrimas de fel
y estich segura que'l cel
ma preguera haurà sentit
Deume il qu'os he demanat
vos i l'Osarò fugim d'ell
no veyem que ja estant vell

pera sorteni l'combat.

Ga. Graach torneu be per mal
 Ga. Seingora...

Bert Pe l'votre pare!
 temin prou diners encara
 per pagarvos lo que val
 A votres pens vos ho prego

Ga. No se perque in plan aïpi
 donarli sera precis.

Bert No!

Gad Que'n trauri si li nego?
 obqui ho temin.

(li dona l'purganti)

Bert Gaach!

volen. (Mostrantli diners)

Gsa. Doblas? - - de vos no.

Des. Donchs?

Gsa. Res -- me fà compassio.

Res.

Des. Que Den Vos ho pach!

Gsch. (sobre manera commut?)

Ameusen en pan senyora
Ga' us veurem : també tinch car
No sempre ha urè sigut sort
als prechs del pobre que plora.

Escena 8^a

Gsch.

Gsch. Per cert que no es la primera

volta de veurela trita.

157

mes ja may l'habia vista

com avuy, que hermosa qu'era.

Per cert que l'hi ha dat lo cel

tot lo millor qu'ha tingut,

ab la sensillès de Rulhut

la hermosura de Raquel.

At quella cara m'encanta

y aquell ullet me fereix,

ni l'pesar l'estamordeix,

ni la miseria l'espanta.

No es amor aqueix afecte

que ha fet naixer en mon cor,

mes que sentiment d'amor

es sentiment de respecte.

Yannay à Nina tan bona
nabia dit paraula entera,
si aipò 'm passa à la primera
que 'm passarà à la segona?—
vull veure 'l barò si vè,
perque d'angustia mfreixo,
ja casi be 'm peneixo
de liaber fet lo qu vaig fè.

Escena 9.

Dit N. Huch.

Huch. Has pogut escapar-me una vegada
mes dugar.

Hach

Lon vos.

Huch

Aquí defora

158

te estava ja esperant. Ha arribat
l'hora.

Ja. Que no heu vist a Berta?

Huch

L'he mirada

mes com jo m'he amagat de-
tràs la porta,

no ta pogut salvar que l'he
enganyat.

Ja. Donchs no pot ser molt lluny

Hu

I que m'importa?

Pot ser creus tu serè tant feliç
com ella?

a mi no m'enganyen la teva
vida

es pera mi una cosa massa
bella

perque no te la prengui des-
seguida.

La Mes corregeu-se S' Huch.

Huch Sempre m'ho creya

que eras sols un cobant que se en-
vania,

devant dels nobles de lo mal

que feya,

mes si bē t'ha sortit, potse al-

gun dia,

vuy la pagaràn tota d'una
volta

que si a tu t'ha sobrat la trai-¹⁵⁹
doria,
jo de feresa també n tindrè
molta.

Gaa. No he sigut cap traydor que
fet justícia:
pot se si m. deïpen parlar al
fi m'entenga
lo vostre cap malalt.

Huch. Pot l'avaricia
vol, haach que ma deshonra
venga?
jo no vech jueu y encara que
tu assegurin
que vech un lladre per robà

una hierencia,

pera buscar mei probar no

t'apuris,

be prou que te'n darà l'

experiencia.

Dius tindrà lo cap malalt.⁹ la

malaltia,

tu ets lo qui la tens y per fortuna-

teva

es lo mal mes dolent la cobar-

dia.

Seia N. Huch que perdem lo temps,

en no escoltar-me.

Huch. Es cert que perdo 'l temps; vaig

a dar treva

160
a las paraulas per passai a
las obras.

Et lo millor consell que tu
pots dar-me,

perque a fi meva que he par-
lat de obras.

Abans de tot jo vull aquella
firma.

Ho sent?

Ja. Oh! L'pergamí. L' he
dat a Berta.

Huch. Huen.

Ja. I poden creure-ho.

Huch. Etich per fete

tragar lo mot que has acabat

de dir me.
còl moment.

Gsa. V'ous ho dich.

Huch. Ga no m'enganyas.

que si no sabs trovarlo en tai en-
tranyas.

(Lluytant agafati l' un
ab l' altre per un moment.

Gsaach can mort y v' Huch
(palps l' cor d' l'unt es ferit.)

Huch. M' ha punyit, l' fello te mala
aventa

Berta ben afilada la tenia

tenias ralió, pero lo pler me
resta

resta

161

de poder-me gosar en sa agonia

Escena 10.

Ditz y Olrich.

=

Gluck. Jo no'm fas menester.

Ol. D'un bon conflicte

me habeu tret i' Gluck, mes hora
malehida

que pe'l cor heu tingut l'orella sorda.

saben que heu fet al consumà
l'elicté?

Heu Estalviar una forca y una corda

Olc. Mes..

Huch. Ah si totis li homes s'ava-
sallan,

perque lo que deya ell no tot
s'olvida:

quant cantan los papers los
homes callan.

Ols. Tal volta aquest esent ja re us
recorda?

Huch

! Ah franci,

De qui es?

Ori

(Senzalant li a Baach)

Olr.

Miren.

Huch Ah. och un miserable!

162.
ab tota la desesperaciò que
es capar un home que ell mes
teip he mort al seu fill)

mon fill! he mort mon fill l'hi
he près la vida
y me la pren per dursemen lo
diàble.

Oh! no soch jo'l compte!

Scena ultima

Dith Gofre Ludigis Berte

= mitten tot, sentin

los ultimes parau-

las de Muck.

Quid.

No? quinas citran-

yesa!

(toli quidam parati)

Donclus qui?

Gofra

fortuit que fin lava har
bià escollat

L'Ulrich!

Hu

Ah! si, ell... ell--

Quid.

Negre fortuna!

Gof

Lo darrer descendent de
Probabruna.

(presentant à Ulrich)

Bert. Compte, si innocent...

(suppliant)

Olvi

Verum compta¹⁶³

fidel drama.

